

Grzegorz Neubauer, Magdalena Zagalska-Neubauer

NOWE STANOWISKO ORZESZNICY *MUSCARDINUS AVELLANARIUS* NA POJEZIERZU CHEŁMIŃSKIM

New site of the Common Dormouse *Muscardinus avellanarius* on the Chełmno Lakeland

Zasięg występowania orzesznicy *Muscardinus avellanarius* w Polsce obejmuje południową część kraju (Sudety, Karpaty i część wyżyn), Lubelszczyznę, Podlasie, Mazury, północną Warmię oraz Pobrzeże Bałtyckie (Pucek i Raczyński 1983). Dotychczas nie wykazano stanowisk tego gatunku w pasie środkowej Polski, oprócz pojedynczego stwierdzenia z Promna pod Poznaniem (Kałuża 1987).

Nieoczekiwanie stwierdzono nowe stanowisko tego gatunku w środkowej części Pojezierza Chełmińskiego. 19.05.2001 zebrano świeży materiał wyplukowy puszczyka *Strix aluco*, pochodzący od pary lęgowej (i piskląt?), która wyprowadziła lęg w otworze wentylacyjnym zabudowań gospodarstwa rolnego w miejscowości Nielub koło Wąbrzeźna (powiat wąbrzeski, UTM CE50) W materiale tym odnaleziono fragment czaszki z górnym szeregiem zębowym i obie połówki żuchwy orzesznicy. Puszczyk jest gatunkiem osiadłym i poluje na swoim terytorium (Cramp 1985); wskazuje to jednoznacznie na występowanie orzesznicy w najbliższej okolicy. Stan zachowania szczątków kostnych był bardzo dobry; ponieważ wyplutki pochodziły z wiosny 2001, orzesznica musiała zostać schwytana przez puszczyka w kwietniu lub maju 2001. Stanowisko to jest oddalone w prostej linii o około 120-140 km od najbliższych znanych stwierdzeń w okolicy Elbląga (Kadyny na brzegu Zalewu Wiślanego i Skowronki na Mierzei Wiślanej) (Pucek i Raczyński 1983). Odległość od najbliższych stanowisk w południowej części kraju przekracza 200 km.

Stanowisko w Nielubiu leży na skraju kompleksu leśnego w Nadleśnictwie Golub-Dobrzyń, łączącego się naturalnym korytarzem (Obszar Chronionego Krajobrazu „Torfowisko Zgniłka”) z doliną Drwęcy, a poprzez nią ze zwartym zasięgiem gatunku na Mazurach i Warmii. Sugeruje to, że być może orzesznica jest w tej części Polski bardziej rozpowszechniona niż dotąd sądzono; możliwe nawet, że jej zasięg rozciąga się aż do okolic Wąbrzeźna na południu. Podjęcie ukierunkowanych poszukiwań tego gatunku na południowej Warmii i Pojezierzu Iławskim powinno wyjaśnić rzeczywisty przebieg granicy jego występowania. Warto zaznaczyć, że w samych tylko okolicach Wąbrzeźna lasy charakteryzują się stosunkowo wysokim udziałem drzewostanów liściastych, odpowiednich dla orzesznicy (grądu typowego *Tilio-Carpinetum*, buczyny pomorskiej *Melico-Fagetum*), z których część zachowana jest w stanie zbliżonym do naturalnego, choć większość została zdegradowana przez nasadzenia sosnowe. Ponieważ rozmieszczenie popielicowatych jest w Polsce wciąż poznane niedostatecznie (Jurczynsyn i Wołk 1998), a na omawianym obszarze nie prowadzono dotychczas ukierunkowanych badań nad występowaniem drobnych ssaków, prawdopodobne jest wykrycie kolejnych stanowisk orzesznicy, znacznie poszerzających zasięg gatunku na południe.

LITERATURA

- CRAMP S. (Ed.). 1985. The Birds of the Western Palearctic. IV. Oxford University Press: 526-546.
- JURCZYSHYN M., WOŁK K. 1998. The present status of dormice (*Myoxidae*) in Poland. *Natura Croatica* 7: 11-18.
- KAŁUŻA T. 1987. Stanowisko orzesznicy *Muscardinus avellanarius* (Linnaeus, 1758) w Wielkopolsce. *Przeł. zool.* 31, 2: 215-218.
- PUCEK Z., RACZYŃSKI J. (Eds.) 1983. Atlas rozmieszczenia ssaków w Polsce. PWN, Warszawa.

Summary

The part of skull with upper teeth row and a complete mandible of a single specimen of Common Dormouse *Muscardinus avellanarius* was found in a pellet collection of Tawny Owl *Strix aluco* in Nielub near Wąbrzeźno. This presents the first record of a common dormouse for this region of Poland; nearest known sites are 120-140 km to the north.